

VLADIMÍR ŠLECHTA
RODINNÉ ZÁLEŽITOSTI
UKÁZKA Z KNIHY

Toho dne přivedla hospodyně Marta porodní bábu, aby se podívala na Julču. Tím myslím jinou porodní bábu než posledně. Ta minulá byla vetřčá stařenka nad hrobem a nevzbudila v nás důvěru.

Nová porodní bába byla – navzdory svému označení – celkem mladá ženská, nosatá, vyhublá, nerudná a zachumlaná do vlňáku. Všechny tři, Julča, hospodyně Marta i takzvaná *porodní bába*, strávily nějakou dobu v ložnici, zatímco já jsem přešlapoval v kuchyni.

Když pak vyšly ven, řekla si *porodní bába* o pět grošů. Zaplatil jsem jí. Předpokládal jsem, že to je platba za to, že bezodkladně přispěchá, až na Julču dolehne těžká hodina, jinak by to byla dosti drahá prohlídka. Pět grošů je polovina týdenního výdělku nádeníka, který živí rodinu. I já, když jsem měl hluboko do kapsy a dával kondice v šermu, jsem bral dva až tři groše za hodinu. A ona tam rozhodně nebyla hodinu. Nanejvýš půl hodiny.

I tak jsem jí bez řečí zaplatil. Klidně bych jí dal pět tolarů, kdybychom měli záruku, že porod proběhne v pořádku.

Shrábla mince, ani nepoděkovala a šla. Hospodyně Marta ji vyprovodila ven na ulici, já s Julčou jsme osaměli v kuchyni.

„Tak co říkala?“ zeptal jsem se zdánlivě veselým tónem.

Čím více se blížil porod, tím jsem byl nervóznější. V myšlenkách se mi znovu a znovu připomínalo pořekadlo *svatba v máji, do roka máry*. My jsme se sice brali až koncem června, dítě jsme však počali 26. dubna 1598, to jsme věděli s naprostou jistotou. Svatba v květnu by bývala spíše na místě, už jsme to však nestihli.

„To jsou ženské záležitosti, manželi,“ odbyla mne Julča. „O tom s tebou nebudu mluvit.“

Přistoupila ke mně, povytáhla se a políbila mě na tvář. „Neboj se, všechno dobře dopadne.“

Uklidňovala mne, chápete? Správně bych měl uklidňovat já ji, ne naopak.

Z celé záležitosti jsem začal být rozmrzelý. Než jsem se nadechl, abych se pustil do ostřejší debaty, která by ničemu nepomohla, vrátila se z ulice Marta. „Máte návštěvu, pane,“ vyhrkla hlasitě.

Podíval jsem se na ni. „Ano? A koho?“

„Však uvidíte sám,“ řekla rozrušeně.

Tak jsem se šel podívat.

Kozí ulice, úzká už sama o sobě, byla ještě více zúžena hromadami starého sněhu, odhrnutého ke stěnám domů. Malý dvoumístný kočár se záprahem dvou hnědáků se procpal téměř až k mému domu, avšak zhruba dvacet kroků od vrat uvízl. Z koní stoupala pára a před kočárem postávala vysoká a vlastně i celkem široká dáma v dlouhém kožichu a s beranicí na hlavě. U našeho domu přešlapoval dobře oblečený sluha rovněž v kožichu a v beranici. Zřejmě se chystal zabušit na dveře, avšak potkal se s Martou, která vyšla, aby vyprovodila porodní bábu.

Připadal mi povědomý. Pak se mi rozbřesklo.

Znával jsem ho jako mladého muže před třicítkou, posléze i jako staršího, avšak dlouho jsem ho neviděl. Teď se mu musela přiblížit čtyřicítka a takový věk se projeví. V obličeji zestárl, trochu se i nahrbil.

Hned jak jsem vyšel, smekl beranici a hluboce se uklonil. To v minulosti nedělal. Nikdy se mi neklaněl. Zřejmě měl obavy, jak se k němu zachovám. K čemuž, jak jsme oba věděli, měl dobrý důvod.

„Huh,“ vyhekl jsem. „Vavřínče? Jsi to ty?“

Nejistě se usmál. Rukou s beranicí mávl dozadu ke kočáru. „Přivezl jsem paní.“

Teprve pak jsem si uvědomil, kdo je ona vysoká a široká žena v kožichu.

„Kateřino?“ vyhrkl jsem užasle.

Popošla blíž. „Pozveš mě dovnitř, Jakube?“

„Ale jistě! Samozřejmě! Vítej u nás, Kateřino! Tohle je tvůj kočár? Musíme ho zatáhnout do dvora. Což nebude jen tak. Marto,“ houkl jsem na hospodyni, která přihlížela, „sežeň Tomáše, ať přinese lopatu a začne odhazovat sníh. Julčo,“ křikl jsem na manželku, která vyšla na ulici s vlnákem přehozeným přes ramena, „tohle je moje sestra Kateřina, vezmi ji do kuchyně a něco jí nabídní. A tohle je má manželka Julie, Kateřino,“ představil jsem Julču. „Ty se nikam nehrň, Vavřínče, pomůžeš nám otevřít vrata.“

Kateřina mě minula, proplula kolem mne jako bachratá obchodní loď, jaké jsem vídal na Dunaji. Nechala se uvést do domu. Já, můj správce Tomáš i Vavřinec jsme se pustili do práce. Nejprve bylo nutné vypráhnout hnědáky a zavést je na dvůr. To bylo ze všeho nejsnazší. Pak jsme museli odházet sníh a vyprostit uvízlý kočár. Tou dobou se před ním i za ním shromáždili chodci, kterým překážel. Někteří se ho pokoušeli obejít přes hromady sněhu zleva či zprava, jiní stáli na místě a čekali, až kočár zmizí sám od sebe. Jedni i druzí hlasitě nadávali.

Po chvíli usilovné práce jsme kočár přitáhli před vrata, avšak zdaleka jsme neměli vyhráno. Museli jsme ho zatáhnout dovnitř. Do dvora vedou velká vrata obitá železnými pásky, po celá desetiletí však používáme jen jedno jejich křídlo a druhé zůstává zavřené. Nepoužívané křídlo bylo z obou stran zavalené zmrzlým sněhem, který jsme museli rovněž odházet. Či spíše ho odházeli Tomáš s Vavřincem, já jsem z rodu rytířského a taková činnost pro mne není vhodná. Když jsme však otevírali nepoužívané křídlo, musel jsem přiložit ruku k dílu i já. Zatuhlé panty kvílely jako duše mučená v pekle, ale podařilo se.

Během práce jsem si uvědomil, že Tomáš a Vavřinec se znají. Oslovovali se jmény, byla mezi nimi znát spřízněnost. Vlastně proč ne, oba byli ve službách naší rodiny už odedávna. V dřívějších dobách, když jsme s dědečkem opustili Hiršberg, abychom strávili léto tady v tomhle domě, nás Vavřinec obvykle doprovázel. Tady se setkával s Tomášem, který tu přebýval coby správce.

„Postarejte se o koně,“ řekl jsem těm dvěma, když byl kočár ve dvoře a vrata zavřená. „Ty, Vavřínče, pak přijď za mnou do kuchyně. Máš mi co vysvětlovat.“

Rozehřátý prací, avšak s prsty z necitlivělými mrazem jsem vstoupil do kuchyně spojené s jídelnou. Je to podlouhlá klenutá místnost s okny obrácenými do dvora, která tvoří srdce mého domu. I v nejtřeskutějších mrazech tady přetrvává teplo, v horkém létě zase chládek. Avšak do letních veder jsme měli v tuto chvíli daleko.

Julča a Kateřina seděly naproti sobě za dlouhým kuchyňským stolem. Kateřina popíjela pivo z velkého korbenu, Julča ji pozorovala s rukama sepnutými na vystouplém břiše. Marta cosi míchala v kotlíku, zřejmě pro Kateřinu ohřívala polévku od oběda.

Chvilí jsem postál vedle Marty, natáhl ruce k sálavému teplu a sykal, když mi rozmrzaly konečky prstů. Bolelo to.

„Takže, drahá sestro,“ promluvil jsem během té činnosti, „čemu vděčíme za tvou vzácnou návštěvu?“

„Ty to nevíš?“ opáčila prudce. Bez kožichu a v tmavomodrých cestovních šatech z těžké vlněné látky už nevypadala tak široká, jako když jsem ji viděl na ulici, rozhodně však nebyla žádná houžvička. Má vysokou postavu, což je v naší rodině pravidlem, a na rozdíl ode mne je dosti statná, nikoliv však vysloveně tlustá. Když sundala beranici, uvolnil se jí účes a husté tmavé vlasy jí spadaly na ramena. Mívala úzkou jelínkovskou tvář, ta se jí však poněkud zakulatila a mírná nadváha jí příjemně vyhlazovala vrásky. I když už dosáhla středního věku, stále vypadala k světu. V duchu jsem spočítal, kolik je jí vlastně let. Vyšlo mi třicet dva. Možná třicet tři.

V obličejí jí seděl přísný a nesmlouvavý výraz. S někým takovým nechcete vstoupit do sporu.

„Ty mi vyhrožuješ soudem, Jakube, a teď tvrdíš, že nevíš, proč jsem přijela?“ osočila mne.

„Já že se s tebou chci soudit?“ užasl jsem. „To není pravda!“

Znejistěla. „Tos nebyl ty, kdo nám nechal poslat dopis?“

„Jaký dopis? Nic jsem ti neposílal.“

„Nu což, ukážu ti ho,“ přikývla.

Zadívala se na hospodyni Martu a pro jistotu se zeptala: „Může to ona slyšet? Neměla by jít pryč?“

„Marta i její manžel Tomáš se mnou vytrvali v dobách dobrých i zlých,“ řekl jsem pevně.

„Především v těch zlých. Oběma důvěřuji.“

Všiml jsem si, že Marta, do této chvíle poněkud shrbená, se při mých slovech znatelně narovnala.

„Tak dobře,“ souhlasila Kateřina. Zalovila v rozměrné kabele, kterou si přinesla z kočáru, a vytáhla poskládaný papír s přelomenou pečeti. Přisedl jsem ke stolu a vzal dopis do ruky. Než jsem ho rozložil, nejprve jsem se podíval na adresu. Adresátem byl *Velectěný pán Karel Fridrich z Mrákotína, se sídlem na Hiršbergu*.

Přečetl jsem text, který byl napsán jistou rukou a vybraným krasopisem. Autor důsledně dodržoval předepsanou strukturu osobních dopisů, vycházející z klasické rétoriky, tedy pět na sebe navazujících kroků: *salutatio*, *exordium*, *narratio*, *petitio* a *conclusium*, avšak s vynecháním *exordia*. *Exordium*, pokud to nevíte, reaguje na zprávy a dopisy, které pisatel obdržel od adresáta. Toto byl první dopis mezi nimi a pisatel neměl na co reagovat.

Stálo tam:

Velevážený pane Karle Fridrichu z Mrákotína,

obracím se na Vás v zastoupení svého mandanta, jehož jméno nechci uvádět do dopisu. Věc se týká dědictví po zesnulém panu Janu Jindřichu Jelínkovi z Hiršbergu blahé paměti, na které má můj mandant neopominutelný nárok. Uvedený nárok vyplývá ze zápisu v deskách zemských, do nichž můžete příležitostně nahlédnout, až se budete zdržovat na Menším Městě pražském. Hned Vám bude vše jasné.

Můj mandant nemá zájem na vyvolání skandálu. Zatím si záležitost nepřeje řešit soudně a dává přednost vzájemné dohodě. Pokud však k dohodě nedojde, či se z Vaší strany nedočká vstřícného jednání, bude nucen podat žalobu.

V zájmu svého mandanta i v zájmu Vašem očekávám z Vaší strany rychlé a vstřícné jednání. Sdělte mi, prosím, nejlépe písemně, své stanovisko a termín, kdy budete dlít v Praze, abyste se mohl setkat s mým mandantem tváří v tvář a domluvit se s ním na uspokojivém vyrovnání jeho právoplatných a nezpochybnitelných dědických nároků.

V dokonalé úctě

*Augustin Neveklovský, prokurátor
sídlem v ulici Tržiště, Menší Město pražské
domovní znamení dva hrozny
psáno 28. augusti 1598*

Když jsem dočetl, vzhlédl jsem a pro jistotu se zeptal: „Dopis jste dostali v srpnu? Nechali jste to čtyři měsíce být?“

Kateřina pokrčila rameny. „Karel Fridrich se začal vypravovat do Prahy, aby zjistil, co a jak. Jenže se objevily zvěsti o moru. Plzeň byla zachváčena, Krumlov prý také, snad i Budějovice. Raději zůstal doma, aby se nenakazil. Tady jste mor neměli?“

„Měli jsme ho tu,“ přikývl jsem. „S příchodem mrazů zmizel, je ovšem možné, že na jaře opět propukne. Ukazovala jsi cestou zdravotní pas?“

„Ne,“ zavrtěla hlavou. „Nikdo po mně nic nechtěl, jen placení mýtného.“

„Proč jsi neposlala pana manžela, Kateřino? Proč jsi přijela ty?“

„Předpokládali jsme, že se s námi chceš soudit, Jakube,“ vysvětlila mi. „Že jsi to ty, o kom se v dopise píše jako o tom... *mandantovi*. Kdo jiný by se mohl domáhat dědictví po dědečkovi než ty?“

Významně se odmlčela. Znovu jsem zdůraznil: „Opakuji, že já jsem ten dopis nenechal poslat. Žádného prokurátora Neveklovského neznám.“

„Tak kdo by mohl mít nárok na dědictví? Napadá tě někdo?“

„Nemám nejmenší ponětí.“

„Od léta nám leží dopis na stole. Mně i Karlu Fridrichovi bylo jasné, že to musíme vyřešit, avšak stále nám něco bránilo v cestě. Nejprve mor, pak závěje sněhu, nakonec mráz. Teď když jsou cesty proježděné a mrazy poněkud polevily, rozhodla jsem se, že to vyřídím. Hned teď, protože pak do toho zase něco přijde. Obleva rozvodní řeky a cesty budou samé bahno. Na jaře se nejspíš vrátí mor, jak jsi říkal. Už jsem to nechtěla odkládat.“

„Aha...“

„Abych odpověděla na tvoji otázku, Jakube, proč jsem přijela já a nikoliv manžel: měla jsem strach, že si s Karlem Fridrichem vjedete do vlasů. On je v poslední době poněkud cholerický, záležitosti ohledně majetku mu nedají spát. Raději jsem se toho ujala sama. My dva se přece domluvíme, ty a já... Říkáš, že s dopisem nemáš nic společného. Skutečně nevíš, o co se jedná?“

„Ne.“

„Máš ponětí, co je to za titul, ten prokurátor?“ zeptala se. „A co je zač ten mandant, o kterém píše?“

„Tohle náhodou vím,“ přikývl jsem. „Prokurátor je člověk obeznámený s právem, se všemi jeho kličkami a úskalími. Za úplatu vede spor pro jednu ze soudících se stran. Ten, kdo si ho najal, je prokurátorův mandant. Prokurátor zastupuje mandanta u soudu a mluví za něj, protože ví, co má říkat a jak se u soudu chovat. Nehrozí nebezpečí, že se mandant přerekne či příliš rozohní a slízne pokutu za urážku soudu.“

„Aha, tak takhle to je,“ pronesla Kateřina. „Znamená to tedy, že já a Karel Fridrich si také můžeme najmout prokurátora, aby nás zastupoval?“

„Nejenže můžete, výslovně bych vám to doporučoval. Počítej však s tím, že juristi nejsou laciní.“

„Třeba to urovnáme jinak,“ povzdechla si Kateřina. „Snad k soudu nedojde.“

Upřeně se na mě zadívala. „Někdo nás chce připravit o Hiršberg, Jakube. Či o co vlastně. Já i Karel Fridrich jsme z venkova, v podobných záležitostech se nevyznáme. Ty jsi v pražských městech delší dobu a víš, jak to tady chodí... Pomůžeš nám?“

Dal jsem si s odpovědí načas. Všiml jsem si, že Julča nepatrně zavrtěla hlavou na znamení nesouhlasu. Pak jsem si povzdechl. „Co s tebou mám dělat, Kateřino. Asi mi nic jiného nezbude.“